

DEVİRİM TEORİSİ ÜZERİNE...

Münir Aktolga
Kasım 2019

Evet, devrim nedir?

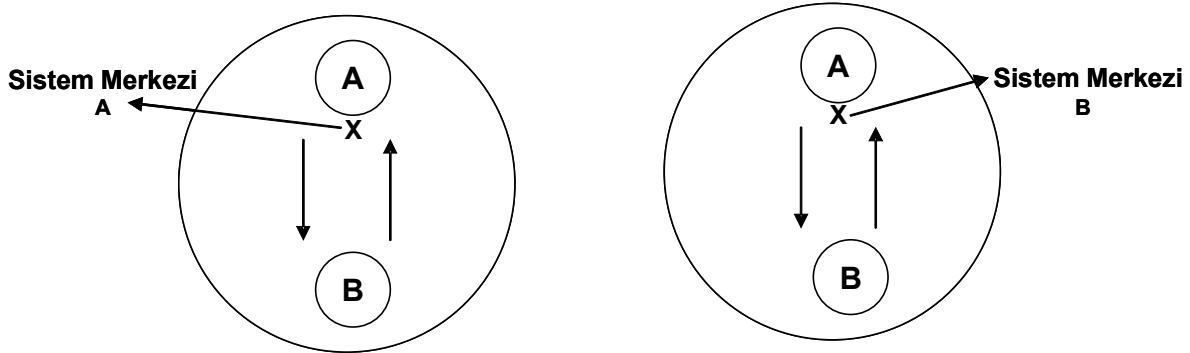
En genel anlamda, bir durumdan bir başka duruma geçiştir devrim! Peki ama, durum nedir o zaman, kim, nasıl geçiyor bir durumdan bir başka duruma?..

Almanca ve İngilizce’de “object”, Türkçe’de ise “obje”, ya da “nesne-cisim” olarak ifade ettiğimiz “şey”ler-varlıklar, karşılıklı ilişki-etkileşme süreci içinde birbirlerini yaratarak, birbirlerine göre varolurlarken sürekli bir durum değişikliği içinde gerçekleşirler. Yani, bizim “varolmak” dediğimiz şey-hal, daima, bir durumdan bir başka duruma geçerken ortaya çıkan izafi bir oluşumdur. “Doğa, insanla kendi bilincine varıyor” derken kastedilen de, aslında bütün bu olup bitenlerin bilgisinin üretilmesinden ibarettir. Her anın içinde (bütün bir evreni kapsayan değişim sürecinde) objektif-izafi bir gerçeklik olarak yeniden varolma diyalektiğinin insanla birlikte bilince çıkmasıdır...

Büyük tabloyu bu şekilde ortaya koyduktan sonra iş biraz daha basitleşiyor gibi! Ancak daha ileri gidebilmek için önce karşımıza çıkan şu soruya cevap verebilmemiz lazım: O, her anın içinde değişerek-değişirken varolan, bizim bazan “şeyler”, bazan da “nesnelere-objeler” dediğimiz varlıkların özü varoluş gerçekliği nedir?

Bu soruya daha önce şöyle cevap vermişiz:

“Bu evrende var olan her şey, kendi içinde bir AB sistemi iken, aynı anda, sistem merkezinde temsil olunan varlığıyla, bir başka AB sisteminin içinde A ya da B olarak da yer alır, var olur (buradaki A ve B rasgele-sembolik ifadelerdir)¹.”

“Bir şey”in, ya da “her şeyin” anatomisi..

Aynı oluşumu şöyle de ifade edebiliriz: Her sistem, ya da her varlık, “dışardan” -çevreden-gelen madde-enerjiyi-enformasyonu kendi içindeki bilgiyle değerlendirerek işlerken (bu bilgi daima A ile B arasındaki ilişkilerle kayıt altında tutulur), dışardan gelen etkiye karşı bir cevap-reaksiyon olarak varolur; bu enformasyona kaynak teşkil eden nesneyle birlikte oluşturulan bir AB sisteminin içinde, bu sistemin bir parçası şeklinde izafi bir gerçeklik olarak ortaya çıkar...

Özetlersek:

¹ www.aktolga.de 4. Çalışma

1-Her durumda, önce, bir A ve bir B, karşılıklı ilişki-etkileşme içinde sıfır noktasıyla temsil olunan izafi bir denge hali oluşturarak² dışardan, çevreden gelen etkiyi -kendi aralarındaki ilişkiyle kayıt altında tutulan bilgiyle- değerlendirip işleyecek potansiyel bir varoluş zeminini yaratmış olurlar³.

2-Bizim, “iki karşıt unsurun birliği” olarak tanımladığımız bu potansiyel varoluş zemininin belirli bir kimlikle objektif izafi bir gerçeklik olarak ortaya çıkışı ise, ancak, aynı anda çevreyle ilişkiye bağlı olarak gerçekleşen bir değişim süreci içinde ortaya çıkar⁴...

3-Bu durumda, objektif-izafi bir gerçeklik olarak varolmak, daima, bir durumdan, yani A ile B 'nin oluşturduğu belirli bir denge halinden bir başka duruma, bir başka denge haline geçerken -ki biz buna “devrim” diyoruz- değişimle birlikte gerçekleşiyor. O halde, varoluşun-yaşamın kendisi aslında devrimci bir süreçtir, yani bir durumdan bir başka duruma geçiş halidir. Bu anlamda hepimiz, her şey, her an “devrim yaparken” “devrimciler” olarak varoluşuyoruz, gerçekleşiyoruz!.. Yani “devrim” ve “devrimcilik” öyle, pozitivizmin tanımladığı gibi, varlığı kendinden menkul insanların düşünerek icat ettikleri, yukardan aşağıya doğru doğa’yı ve toplumu “değiştirmeye” yönelik toplumsal bir mühendislik faaliyeti değildir!.. Doğa'nın -toplum dahil bütün sistemlerin- varoluş diyalektiğinin özü budur. Bize düşen ise, sadece, “bilincimizin” dışındaki bu evrensel oluşumu -yani “doğa'nın diyalektiğini”- kavrayabilmek oluyor. Niye mi? Çünkü, “önbeyinin” (prefrontal cortex) gelişmesiyle birlikte hayvanlar aleminden ayrılan insanın varoluş gerekçesidir -fonksiyonudur- bu da ondan! “İnsan, doğa'nın kendi bilincine varışıdır”, bu bilinci üretmesidir de ondan...

Şimdi soru şu: Peki bu geçiş -yani, devrim adını verdiğimiz, bir durumdan bir başka duruma geçiş- nasıl gerçekleşiyor?.. “Devrim” denilen olay, pozitivizmin iddia ettiği gibi, sadece, bir dış kuvvetin sistemi etkileyerek onu zorla “değiştirmesi” olmadığına göre, bir durumdan bir başka duruma geçiş nasıl gerçekleşiyor?..

Her durumda -gene ister bir atom olsun, ister bir insan, ya da toplum- bütün sistemlerde, dış kuvvetler, daima, sistemin” iç dinamikler” adını verdiğimiz onun iç yapısını oluşturan unsurlar aracılığıyla (yukardaki şekilde A ve B olarak ifade edilen temel parçalar) bütünleşerek etkide bulunurlar.

Örneğin, bir atomun (bunu, A olarak bir proton ve B olarak bir elektrondan oluşan basit bir Hidrojen atomu olarak düşünelim) belirli bir durumdan, yani “kuantum seviyesinden” (bunu A₁ B₁ olarak gösterirsek) bir üst seviyeye-duruma (şekilde A₂ B₂) çıkması için gerekli olan dış etken-enerji, foton (girdi), önce mevcut sistemle (A₁ B₁ ile) bağlaşıp, onun içinde değerlendirilerek işlenir ve sistemin içinde bir ürün, potansiyel yeni bir durum olarak ortaya çıkar... Öyle ki, bir süre sonra artık sistemin bulunduğu enerji seviyesinin sınırları bu yeni durumu-enerji kapasitesini muhafaza edemez hale gelir. Bir üst seviyeye geçişin ön koşulu budur. Ve mevcut durumun içinde oluşan yeni sistemin güçleri, onun çerçevesini, sınırlarını aşarak, kendi enerji kapasitelerine uygun yeni bir seviyeye çıkarlar. Olay budur...

[Bir atom söz konusu olduğu zaman, atomun içindeki dışardan gelen etkiyi değerlendirip işleyen bilgi A₁ ile B₁ arasındaki elektro-magnetik ilişkiyle kayıt altında tutulmaktadır! Yoksa nereden bilecekti o atom dışardan gelen bir fotonun onu A₂ B₂ seviyesine çıkaracak

²Dengeden kasıt, karşılıklı etkilerin belirli bir sıfır noktasını oluşturarak belirli bir varoluş-sistem zeminini yaratmalarıdır...

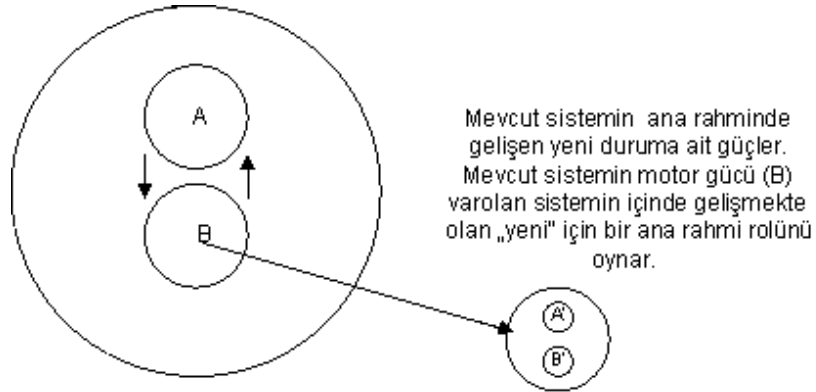
³Hem A ve B 'nin, hem de bu ikisinin ilişkisinden doğan sistem adını verdiğimiz ortak zeminin potansiyel varlığı kimliği böyle ortaya çıkıyor. Ama aynı anda bir de çevreyle olan ilişki-etkileşme var ki, sürece katılan bütün unsurlara objektif -izafi bir kimlik- varoluş halini kazandıran da budur.

⁴Bütün sistemler “açık sistemdir” anlayışı buradan kaynaklanır.

özelliklere (frekansa) sahip olduğunu!.. Yani öyle her gelen foton bir atomu bir üst seviyeye çıkaramaz! Ohalde, “bilgi” denilen şey hiçte öyle insana ve biz canlılara özgü diye böbürlenmeyelim! Bu evrende varolan her “şey” belirli bir bilginin maddeleşmiş şeklidir; bir atomdan bir galaksiye, bir bakteriden insana kadar... Adına “evrim süreci” denilen şey ise, en basitten en karmaşık olana kadar gelişen bu maddeleşmiş bilginin insanla birlikte adeta aynaya bakarak kendisinin farkına varmasından ibarettir! İsterseniz siz de bu gözle-anlayışla şöyle bir aynaya bakın bakalım! ne demek istediğim belki o zaman daha iyi anlaşılacaktır!! Her şeyin bilgisi “sizinle” kendini ifade ediyor aslında! Ama ne ilginç değil mi, bu sır öyle bir gizlemiş ki kendini, bu gerçeği farkettiğiniz anda büyü bozuluyor ve kendi nefsinizle “siz” “o”nu gizleyen bir maske haline dönüşüveriyorsunuz!..]

Yoksa öyle mekanik bir geçiş olamaz. Dışardan bir foton geliyor da, atom bir üst seviyeye çıkıyor. Tamam ama nasıl oluyor bu? Gelen o foton önce nereye geliyor? Enerji yoğunlaşması nerede oluyor? Mevcut-varolan sistemin içinde bu girdi nasıl değerlendirilerek işleniyor? Ortaya çıkan reaksiyonun gerekçesi nedir? Yeni bir durum-çıkıtı nasıl oluşuyor? Ancak bu sorulara cevap verdikten sonradır ki, problemi çözülmüş olarak görebiliriz. Neden ve nasıl sorularını atlayarak yapılacak açıklamalar eksik kalmaya mahkumdur. Bir problem ancak Enformasyon İşleme Bilimi zemininde açıklanarak çözüldüğü zaman tam olarak çözülmüş kabul edilebilir...

Demek ki, her yeni sistem, önce eskinin içinde bir yoğunlaşma (gelişme diyelim buna) olarak oluşuyor. Ve ancak bu yoğunluk (Marksist literatürde “üretici güçlerin gelişme seviyesi” diyoruz biz buna) eski, yani mevcut sistemin sınırları içinde taşınamaz hale gelince doğum olayı gerçekleşiyor...

Her durumda, AB yi A temsil ettiğinden⁵, A'B' de B nin içinde-ana rahminde geliştiğinden (ana rahmindeki gelişme süreci boyunca çocuk dışardan görülmez), sürece mekanik-yüzeysel olarak bakınca, bütün olup bitenler A ile B arasındaki ilişkiye indirgenir ve denilir ki; “her durumda, A mevcut sistemi temsil ederken, B de onun zıttı olarak, onun “diyalektik devamı” olan başka bir sistemi temsil etmektedir. Sistem -üretici güçler- geliştikçe, yeniyi temsil eden B, A yı ve onun temsil ettiği sistemi yok ederek onu yerine kendisinin temsil ettiği sistemi egemen kılacaktır”! İşte, 1917 Sovyet Devrimi de dahil, 20.Yüzyıl’daki devrimlerin çoğu işçi sınıfının ergenlik dönemine özgü bu “diyalektik materyalizm” anlayışından kaynaklanmıştır⁶.

“Marksizm işçi sınıfının ergenlik çağı ideolojisidir” derken ne demek istediğimiz şimdi daha iyi anlaşılıyor sanırım! Marksizm, işçi sınıfının “kendisi için bir sınıf” olmaya başladığı dönemin ideolojisiydi. Ama artık o dönem sona erdi! İşçi sınıfı, burjuvazinin inkârını gerçekleştirirken, yeni bir durumun yaratılmasına da katkıda bulunarak, kendisinin de içinde bulunduğu eski durumun topyekün inkârına neden olmaya başladı. İçinde yaşadığımız 21.Yüzyıl artık kapitalizmin modern sınıfsız toplumu -Bilgi

⁵ „Her durumda AB’yi neden “dominant” unsur olarak A nın temsil ettiğini 4. Çalışma’da ayrıntılı olarak ele almıştık . Konuyu buraya tekrar taşıyorum... <http://www.aktolga.de/t4.pdf>

⁶ <http://www.aktolga.de/m23.pdf>

toplumunu- yaratma, doğurma dönemidir. Bu dönem, burjuvazinin yerini bilgiyi-beyin gücünü temsil eden “insanların”, işçilerin yerini de adım adım robotların almaya başladığı bir dönem olacaktır. Kapitalizmden modern sınıfsız topluma geçiş, bilginin demokratikleşmesi süreciyle birlikte, üretici güçlerin gelişmesine ve sivil toplumun gücünün artmasına bağlı olarak gerçekleşecektir...

“ÜRETİCİ GÜÇLER” NEDİR, “ÜRETİCİ GÜÇLERİN GELİŞMESİNİN” ANLAMI NEDİR?

Bir sistem olarak toplum söz konusu olduğu zaman, en genel anlamda, „üretici güçler“, belirli bir üretim ilişkisiyle birbirlerine bağlanmış durumda olarak üretim faaliyetinde bulunan sistemin elementleri insanlardır⁷...

Bir bütün olarak toplumla çevre arasındaki ilişki söz konusu olduğu zaman, „üretici güçler“ çevre ve toplum iken, toplumu bir AB sistemi olarak ele aldığımız zaman (çünkü, sistemin elementleri olan insanlar, her durumda, kendi aralarında kurdukları ilişkilerle toplumu bir AB sistemi şeklinde gerçekleştirirler) „üretici güçler“, sistemi oluşturan esas unsurlar olarak “sistemin iç dinamikleri” dediğimiz bu A ve B dir.

[Toprağı bir üretici güç olarak değil de bir üretim aracı olarak ele alan bütün o “sağcı-solcu” teorilere buradan meydan okuyorum! İnsanın görevini “doğaya sahip olmak-egemen olmak” olarak ifade eden bütün o köleci toplum artığı teorileri çöpe atmanın zamanı gelmiştir artık! Hep o sakat devrim anlayışının sonucudur bunlar. Biliyorsunuz ,köleci toplumda da insan bir üretici güç sayılmazdı, basit bir üretim aracıydı o. Sınıflı toplumların, “egemen olma”, “sahip olma” tutkusunun en son biçimini temsil eden kapitalizm de “doğaya egemen olacağım” derken onu tahrip ederek yok etmenin eşğine getirmiştir insanları. Doğa bir üretim aracı değildir, tıpkı insan gibi bir üretici güçtür...]

Örneğin, ilkel komünal toplumda komün çevre ilişkisini ele alalım, bunların ikisi de birer üretici güçtür. İklim, coğrafya, toprak vs. bunların hepsi buradaki “çevre” kavramının içine girerler ve bunlar üretim aracı değil birer üretici güçtürler. Toplumun -komünün- içinde de, birbirlerine „kan“ ilişkisiyle bağlı olan komün üyeleri ve merkezi varlığı temsil eden komün şefinden oluşan insanlar, çevrenin karşısındaki toplumsal üretici güçleri oluştururlar. Sınıflı toplumlarda da bu gerçek değişmez. Toplumsal dokuyu oluşturan her iki sınıf da üretici güç olarak faaliyet gösterirler.

[Evet, sınıflı toplumlar sürecinde „egemen sınıflar“ da „üretici güçlerin“ bir parçası olarak ele alınmalıdır? Örneğin, Marksist teoriye göre, üretim faaliyeti içinde „hiç bir emek sarfetmiyor“ olarak görünse de, işçilerle belirli bir üretim ilişkisi içinde bulunan burjuvazi de bir üretici güçtür? Burjuvazi, sermayenin -üretim araçlarının- sahibidir. Sermaye ise, kapitalist üretim ilişkilerini temsil eder, onun kendisidir. Siz burjuvaziyi, yani sermayeyi ortadan kaldırırsanız, ne kalır ortada, sadece işçiler! Ama tek başına işçiler bir üretim ilişkisi sistemini oluşturmazlar ki! Burjuvazi, kapitalist toplumun oluşmasının vazgeçilmez bir bileşenidir. Neyin üretileceğini, nasıl üretileceğini belirleyerek toplumsal kimliğin oluşmasına katkıda bulunur ve onu “temsil eder...]

İşte bu toplumsal „üretici güçler“, kendi aralarında ve çevreyle kurdukları üretim ilişkileri içinde, çevreden alınan ham maddeyi (madde-enerjiyi-enformasyonu) sahip oldukları bilgiyle işleyerek toplumun maddi hayat şartlarını üretirlerken, aynı zamanda, yeni bilgilerin üretilmesine de yol açarlar ve bu şekilde kendi kendilerini de üretmiş olurlar. Bu nedenle, toplumsal gelişme süreci, aynı zamanda üretici güçlerin gelişmesi sürecidir. İkel komünal toplumdan sınıflı topluma geçiş bu gelişmenin sonucudur. Bugün, kapitalizmden modern sınıfsız topluma geçiş de böyle olmaktadır. Yani değişme, ilerlemeyle gelişmeyle oluyor.

⁷“Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimlerinin Esasları”, www.aktolga.de 5. Çalışma..

“İlkel komünal toplum mücahidi atalarımız” sınıflı topluma doğru gidişi durdurmak için çok uğraştılar! Nice Şeyh Bedreddin’ler geldi geçti bu dünyadan, nice Spartaküs’ler geldi geçti! Köylü ayaklanmalarının o yiğit insanları haksız mıydılar feodallere karşı baş kaldırmakta? Paris Komünü’nü kuran işçiler haksız mıydılar? 1917’nin işçileri haksız mıydılar, baskıya sömürüye karşı isyan ederken, savaşa karşı çıkarken? Haksız mıydılar sınıfsız bir toplumu hayal ederken?.. Ama olmuyor işte, sadece haklı olmak yetmiyor! Tarihsel olarak ileriye temsil ediyor olmak da lazımdır. İşte, o beğenmediğimiz burjuvaziye, “işçi sınıfı ihtilalcilerinin” karşısında vazgeçilemez toplumsal bir gerçeklik konumuna sokan bu kahredici diyalektiktir! Ve bunu kavramadan da daha başka hiçbir şeyi kavramak mümkün değildir! Ölmek, ölümüne mücadele etmek, bir dava için hayatını feda etmek ne yazık ki tek başına hiçbir şey ifade etmiyor! Ne yiğitler gelmiş geçmiş bu dünyadan. Ne Köroğlu’lar gelmiş geçmiş! Bütün bir sınıflı toplum tarihi bunların haykırılarıyla doludur...

ÜRETİCİ GÜÇLERİN GELİŞMESİ..

Peki, toplumsal üretici güçlerin “gelişmesi“, gelişerek var olmaları ne demektir?..

“Var olmaktan” kasıt, toplumsal üretici güçlerin, belirli bir üretim ilişkisi içinde, kimliklerini-fonksiyonlarını muhafaza ederek, varlıklarını sürdürmeye devam etmeleridir. “Gelişmek” ise, sürekli yeni bilgilere, daha ileri tekniklere sahip hale gelerek, bunları üretim sürecinde kullanmak, böylece, daha kolay, daha az enerji harcayarak, daha çok ve çeşitli ürünler elde edebilmektir. Tek başına üretim araçları hiçbir zaman üretici güç olmazlar, onlar -hangi biçimde olurlarsa olsunlar- son tahlilde insanın uzuvlarının uzantısı durumundadır. Bir sabandan traktöre, fabrikaya, bilgisayara kadar bütün bu aletlerin hepsi, beyin ve diğer organlarıyla -motor sistemiyle- insanın uzuvlarının uzantısı durumundadır. Üretici güç olan insanı, kendi yarattığı bütün bu üretim araçlarıyla birlikte düşünmek gerekir...

İşte tam bu noktada, bu gelişmenin mevcut üretim ilişkilerinin sınırları içinde nereye kadar devam edebileceği sorunu önem kazanıyor. Çünkü, üretici güçler (yani insanlar) etkileşiminin dinamik unsurlarıdır. Üretim ilişkileri ise öyle değil. Bunlar (bu ilişkiler), insanlar arasında, belirli gelişme konaklarındaki üretim biçimlerine uygun olarak oluşurlar. İnsanlar (üretici güçler) üretirken geliştiren artık mevcut üretim ilişkileri içerisinde daha fazla üretmez, gelişemez hale gelince, yeni duruma uygun yeni üretim ilişkilerinin kurulması zorunlu hale gelir.

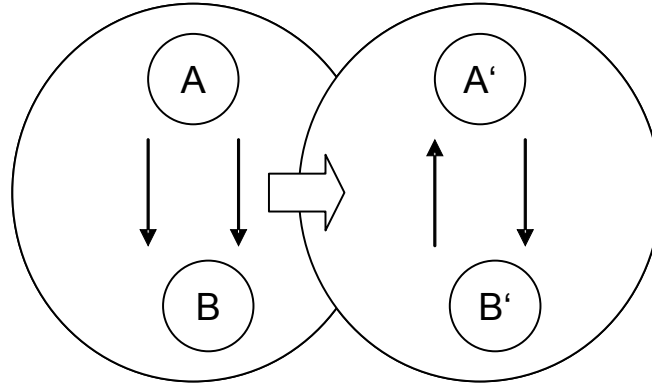
O halde önce, o „ilk durumla“ birlikte (ilkel komünal toplum), belirli bir üretim ilişkileri sistemi içinde (komünal ilişkiler içinde) doğuyor toplum. Ve o andan itibaren de, bu üretim ilişkileri sisteminin içinde, üretici güçler, yani insanlar kendi kendilerini üretirken geliştiriyorlar. Bu gelişme boyunca, belirli bir noktaya kadar üretim ilişkileri değişmeden kalırken, “minare” (yani üretici güçler) hep büyüyorlar var olan “kılıfın içinde”! Ne zamana kadar devam ediyor bu durum? “Minare kılıfına sığamaz hale gelinceye” kadar! Sonra da, “minareye yeni bir kılıf” uydurularak sınıflı topluma geçiliyor...

Soru şu şimdi: İlkel komünal toplumun, yani ilkel sınıfsız toplumun sınırları nerede başlar, nerede biter? İlkel komünal toplumun üretici güçleri nereye, hangi noktaya kadar mevcut komünal üretim ilişkilerinin içinde gelişmeye devam etmişlerdir?..

Her yeni toplum biçimi, yani üretim ilişkileri sistemi, eskinin-var olanın içinde gelişir demistik. Bu nedenle, üretici güçlerin gelişmesi süreci, aynı zamanda, yeni bir toplumun, yeni üretim ilişkileri sisteminin, eskinin içinde potansiyel olarak gelişmesi

sürecidir de". Eski üretim ilişkilerinin içinde gelişmelerini sürdüren üretici güçler, bu gelişmenin ancak en son aşamasındadır ki, artık var olan ilişkiler içinde gelişmeyi sürdürmenin imkansız hale gelmesinin sonucu olarak, eski ilişkilerin içinden sıyrılırlar, yeni ilişkiler içinde yeniden doğarlar. Yani "yeni", daima, eskinin-var olanın içinde, üretici güçlerin gelişmesi sürecine paralel olarak gelişir, olgunlaşır. Bu süreç boyunca, toplumsal sistemin dokusunu oluşturan her element (her insan), hem var olan sistemin içinde, objektif bir üretici güç olarak mevcut fonksiyonunu gerçekleştirerek varlığını sürdürürken, hem de aynı zamanda, yeni doğacak sistemin- ilişkilerin potansiyel bir unsuru olarak da gelişir.

Örneğin, Osman Gazi'nin aşiretindeki her komün üyesi, hem var olan aşiret-komünün bir üyesidir, hem de, bir süre sonra ortaya çıkacak „Osmanlı Devleti'nin“ potansiyel bir unsuru, yani sınıflı toplumun bir ferdidir. Eğer bu süreç (sınıflaşma süreci), daha önceden, aşiret-komünün içinde gelişmiş olmasaydı, öyle pat diye birden ne devlet kurulabilirdi ne de sınıflı toplum! Düşünebiliyor musunuz, daha ortada doğru dürüst bir devlet bile yokken, yani kuruluşun başlarında Osman'ın oğlu Murat kendi adına para bastırıyor! Demek ki, o göçebe barbarlar, yani „sınıfsız toplum“ üyeleri, sınıflı toplumun-medeniyetin işareti olan parayla çoktandır haşır neşir oluyorlardı! Onu tanıyor ve kullanıyorlardı. Yani o göçebe-barbar şef-Murat hem sınıfsız toplumun bir elementidir, hem de kendi içinde potansiyel olarak gelişen bir Osmanlı Sultanıdır! Aynı şekilde, kapitalist toplumun üretici güçleri olarak burjuvazi ve işçi sınıfı da, bir yandan sistemin içindeki kimlikleriyle sistemle birlikte gelişirken, diğer yandan da, kendi içlerinde kendi inkârlarını, yani bilgi toplumunun üretici güçlerini de potansiyel olarak barındırarak geliştirmiş olurlar. Ve öyle olur ki, burjuvazi kendi inkârı olarak bilgiyi temsil eden beyin gücüne dönüşürken, işçiler de robotlara yerlerini bırakırlar...

Her şeyin (her AB sisteminin) kendi içinde potansiyel olarak kendi inkârını (A'B') ürettiğinin-yarattığının resmidir!..

Ne zaman ki, insanlar kendi ihtiyaçlarından daha fazlasını üretmeye başlamışlardır, ki bu, insanlık tarihinde ilk kez, insanların hayvanları ehlileştirmeyi öğrenmeleriyle birlikte başlar, o andan itibaren, adım adım sınıflı topluma geçiş süreci de başlıyor demektir. Ne orta barbarlık, göçebe toplum, ne de yukarı barbarlık, tarımsal faaliyette bulunan yerleşik toplum, bunların hiç birisi saf komün-sınıfsız toplum değildir. Ama ne var ki, gene de biz bunları ilkel komünal toplum-sınıfsız toplum konağının içindeki aşamalar olarak ele alırız. Neden? Çünkü bu toplumlar, henüz daha sınıflı toplum bebeğine hamile bir kadın gibidirler de ondan! Çocuk henüz daha doğmamış olduğu için, biz var olanı, yani anneyi görürüz ortalıkta, onun varlığıyla nitelendiririz bu toplumları. Ama, eğer ana rahmindeki çocuğu da işin içine katarsak, ki katmamız gerekir, o zaman, hala „komünal üretim ilişkilerinin“ -„kan ilişkilerinin“-geçerli görüldüğü bu toplumları, artık öyle sadece, „sınıfsız toplum“ olarak tanımlayıp geçemeyiz. Her toplum biçimi, hem o an var olan, geçerli olan üretim ilişkilerinin

maddeleşmiş bir şekli olarak belirli bir toplumsal durumu temsil eder, hem de, aynı anda, tıpkı hamile bir kadın gibi, kendi içinde daha ileri üretim ilişkilerini taşıyan, bir durumdan başka bir duruma geçiş halinde olan bir geçiş toplumdur o.

TEKRAR “ÇELİŞKİ” KAVRAMI VE TOPLUMSAL DEVRİM...

Üretici güçlerin gelişmesiyle üretim ilişkileri arasındaki ilişkiyi açıklarken burada çok önemli bir nokta var. Örneğin, ilkel komünal toplumdaki sınıflı topluma geçilirken, bu geçiş, üretimin bireysel karakteriyle, mevcut komünal üretim ilişkileri arasındaki çelişkidir. Buradaki “çelişki” (ilkel komünal toplumun temel çelişkisi olarak ifade ettiğimiz “çelişki”), eski-var olan toplum biçimiyle (yani ilkel komünal toplumla), onun bağrında gelişen yeni (yani sınıflı toplum) arasındaki çelişkidir. Yoksa, bir sistem olarak “ilkel komünal toplumun iç çelişkisi” diye bir şey söz konusu olamaz! İkel komünal toplum, üretimin toplumsal karakteriyle komünal üretim ilişkileri arasındaki uyuma dayanır.

Aynı şekilde, “üretimin toplumsal karakteriyle üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki çelişki kapitalizmin temel çelişkisi” derken, bunun da ne anlama geldiğini gene iyi kavramak gerekiyor! İnsanlığın son yüz elli yılına damgasını vuran “işçi sınıfı ideolojisine” göre bunun anlamı şudur: “Kapitalist sistemde üretim çok sayıda işçi tarafından yapılan toplumsal bir faaliyet haline gelmiştir ve bu da, üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanan kapitalist üretim ilişkileriyle çelişmektedir. Bu yüzden, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete son verilerek, üretimin toplumsal karakterine uygun, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetini esas alan yeni bir üretim ilişkileri sistemi kurulmalıdır”. Ve nitekim aynen böyle de yapılır! Dünyanın üçte birinde, “üretim araçlarının özel mülkiyetinin ortadan kaldırıldığı”, bunun yerine “toplumsal mülkiyetin” konulduğu “sosyalist ülkeler” kurulur. Ama sonuç ortada! Neden?.. **Yanlış olan, “kapitalist sistemin temel çelişkisi, kapitalist üretim ilişkileriyle üretimin toplumsal karakteri arasındaki çelişkidir” sözü mü idi? Hayır, yanlışlık burada değildir! Yanlışlık, bu ifadenin anlaşılma tarzında yatıyordu!**

Birinci yanlış; “kapitalist sistemde, büyük sanayi çok sayıda işçiyi bir arada üretim yapmaya zorladığı için üretim toplumsal bir faaliyet haline gelmiştir” sözünden kaynaklanıyordu.⁸ Bu doğru değildir. Üretimin toplumsal bir karaktere sahip olması fabrikalarda çok sayıda işçinin bir arada üretim faaliyetinde bulunmasıyla açıklanamaz! Çok sayıda işçi bir arada çalışıyor da olsalar, bu yüzden zamanla aralarında bir sınıf bilinci de gelişse, gene de, bu ayrı bir şeydir, işçilerin toplum için toplumsal üretim yapmaları ayrı bir şeydir. Çünkü, objektif olarak, bir işçi toplum için değil, iş gücünü satarak kendisi için, bireysel olarak üretim yapmaktadır. Onu, toplum için üretim yapan bir komün üyesinden ayıran da budur zaten. Sonra, bilimsel olarak, “işçinin mülk sahibi olmadığı”, “zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyinin bulunmadığı” da doğru değildir.⁹ İşçi, kendi iş gücünün sahibidir! Ve sahibi olduğu bu iş gücünü satarak, bunun karşılığında kapitalistten aldığı ücretle varlığını sürdürmektedir. Yani, işçi de, mülk sahibi olarak, kendisi için, bireysel olarak varlığını devam ettirebilmek için üretim yapmaktadır. Halbuki bir komün üyesinin, bireysel olarak sahip olabileceği (kendi iş gücü de dahil!) hiçbir şeyi yoktur. “Sahip olmak” kavramının kendisi zaten sınıflı toplumla birlikte ortaya çıkar. Bu yüzden de, komün üyesi bir insanın bireysel varlığı oluşmaz. Onun “bireysel varlığı” komünün varlığının bir uzantısıdır.

Peki o zaman sorun nerede? Kapitalist sistem altında, üretici güçlerin gelişmesiyle üretim ilişkileri arasındaki çelişki, uyumsuzluk nereden kaynaklanıyor?

⁸Bu anlayış hem Marks'ta-Engels'te, hem de Lenin'de aynıdır.

⁹Burada tartışılan, „mülkiyet“ kavramının özüdür. “Sahip olma” olayıdır.

Kapitalist sistem içinde üretici güçler geliştikçe, bununla birlikte, üretimin toplumsal olarak yapıldığı modern komünal toplumun üretici güçleri de potansiyel olarak gelişirler diyoruz. İlk bakışta paradoksal gibi görünen bu gelişme diyalektiği evrensel diyalektiğin toplumsal plandaki yansımasıdır. Çünkü “yeni”, daima, “eski”nin içinde, onunla et ve tırnak gibi içiçe varolan potansiyel bir güç olarak gelişir. Yani, üretim faaliyetinin bireysel olarak yapıldığı kapitalist toplum, kendi içinde, potansiyel olarak modern komünal toplum bebeğini oluşturmaya başlar. Çünkü, üretici güçlerin gelişmesi olayının özü, bilginin gelişmesi olduğu kadar, aynı zamanda bu bilginin maddi bir gerçeklik haline dönüştürülmesinin sonucu olan teknolojinin (üretim araçlarının) gelişmesi olayıdır da. Burjuvazi ve işçi sınıfı, üretim faaliyetini birlikte gerçekleştiren toplumsal varlıklar olarak sistemin içindeki objektif üretici güçlerdir. İnsanları “üretici güç” yapan şey, onların temsil ettikleri, sahip oldukları toplumsal varlıkları ve fonksiyonlarıdır. Her yeni buluşla (bilgiyle) birlikte bu “üretici güçler gelişirken”, gelişen aslında sistemin sahip olduğu bilgidir. Kapitalizmin gelişmesi olayının özü budur. Üretim sürecine dahil olan her yeni makinayla-teknikle (üretim aracıyla) birlikte, “üretici güçlerin de geliştiğinden” bahsederken aslında bu gerçeği ifade etmiş oluruz! Sistemi kendi inkârına götüren, modern sınıfsız toplumu yaratan diyalektik budur.

[O halde öyle, “önce işçi sınıfı devrimi yapar, iktidarı alır, ondan sonra da üretim araçlarını devletleştirerek üretim ilişkilerini değiştirir -sosyalist devrimi yapar- görüşü doğru değildir! Pozitivist devrim anlayışının -ideolojik toplum mühendisliğinin- işçi sınıfı versiyonu diyoruz buna!]

Bilginin toplumsallaştığı, yani, eskiden olduğu gibi, bilgiye sahip çıkarak, bireysel üretim yapıp kâr elde edebilmenin anlamsız hale geldiği bir süreç düşününüz! Öyle ki, giderekten, bu toplumsallaşmış bilgiyi temsil eden insanların organize ettiği -kontrol ettiği- üretim birimlerinde, ürünü de -büyük ölçüde- işçilerin yerine robotlar gerçekleştirmeye başlıyorlar!.. İşte, modern komünal bilgi toplumu budur. Üretim araçlarının özel mülkiyetiyle üretimin toplumsal karakteri arasındaki çelişkinin ortadan kalkması olayının özü budur. “Üretim araçlarına sahip olmanın” bireylere bir ayrıcalık sağlamadığı, bunun, birey olarak varoluşun ön koşulu olmaktan çıktığı bir toplumu düşünün o zaman olay daha iyi anlaşılır...

(Hadi bakalım, o çok “devrimci toplum mühendisliği faaliyetleriyle gerçekleştiren böyle bir toplumu da görelim!!)

Bütün bunlar hayal mi diyorsunuz!..

Bu sürecin bugün bizzat burjuvazi tarafından da desteklediğini unutuyorsunuz galiba (aynen bir zamanlar feodallerin kendi diyalektik inkarlarını yarattıkları o süreç gibi!) Evet, küreselleşmenin, küresel rekabetin hızlanmasıyla birlikte bugün genel olarak dünyanın her yerinde burjuvazinin de bütün gücüyle desteklediği bir süreçtir bu! Çünkü, rekabetin olağanüstü hızlandığı dünya pazarlarında, artık bir malı en ucuza ve en iyi kalitede kim üretebiliyorsa o üstünlük kazanıyor. Daha çok artı değere el koymaktan başka bir amacı bulunmayan burjuvazi de, başka çıkar yolu kalmadığı oranda üretim maliyetlerinin düşeceğini hesaplayarak çözümünü makinelerde, robotlarda buluyor! En önemlisi de işçilerden, sınıf mücadelesinden kurtulacaklarını düşünüyorlar bu şekilde! Ama şunu hiç düşünmüyorlar ki, işçilerin yerini robotların aldığı bir toplumda kendilerinin de yeri olmayacaktır! İşçi olmayınca kâr, artı değer olur mu? Ne için bireysel üretim yapacak o zaman burjuva!..

İşte olay budur! Bu nedenle, kapitalist toplum zorunlu olarak bilgi toplumuna, modern komünal topluma doğru evriliyor. Ve üretici güçlerin bu evrimi kapitalist üretim ilişkilerinin içinde gerçekleşiyor. Üretim araçlarının özel mülkiyetine gerek kalmadan üretimin toplumsal olarak yapıldığı yepyeni bir toplum biçimi oluşuyor kapitalizmin

çinde. Bu süreç geliştikçe üretimin toplumsal karakterine uygun yeni toplumsal ilişkiler de bununla birlikte gelişecekler, üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanan kapitalist üretim ilişkileri ise buna paralel olarak yok olup gidecektir. Toplumsal anlamda devrim olayı budur. Yeninin eskinin içinde gelişmesi olayı budur. Marx'ın, "çok sayıda işçiyi bir araya toplayarak üretimin toplumsallaşmasına yol açıyor" dediği o "büyük sanayi" kendisi bile yok oluyor bugün artık! Hem de içinde çalışan o işçilerle birlikte!..

Özetlersek; çelişki, kapitalizmle, kapitalist toplumun inkârı olarak onun içinde gelişen bilgi toplumu arasındadır. Kapitalizmin temel çelişkisi sorununu, "burjuvazi özel mülkiyeti, işçi sınıfı da üretimin toplumsal karakterini temsil ediyor, bu nedenle, bu iki sınıf arasındaki çelişki kapitalizmin temel çelişkisidir, işçi sınıfı burjuvaziye alaşağı ederek iktidarı alınca bu çelişki de çözülmüş olur" şeklinde düşünmek doğru değildir!!

